HEA VEESEISUNDI SAAVUTAMISEKS ÜPP RAKENDAMISE SEADUSEST JA MAK TULENEVATE MEETMETE JA TOETUSTE RAKENDAMISE ANALÜÜS

16.12.2010

Kaupo Heinma

Estonian, Latvian & Lithuanian Environment OÜ (ELLE OÜ)

Estonian, Latvian & Lithuanian Environment

Töö eesmärk

- Anda ülevaade Eestis rakendatavate ühise põllumajanduspoliitika (ÜPP) ja Eesti maaelu arengukava 2007-2013 (MAK) meetmetest ja toetustest ning kuivõrd need vastavad Euroopa Liidu (EL) poolt seatud eesmärkidele.
- Eesmärkide all mõeldakse EL poolt ÜPP rakendamise seadusega antud võimalustele kaasa aidata veepoliitika raamdirektiivi (VRD) eesmärkidele saavutamisele.

Ühine põllumajanduspoliitika

- Euroopa Liidu ühine põllumajanduspoliitika, mis koosneb eeskirjadest ja mehhanismidest, millega reguleeritakse EL-s põllumajandustoodete tootmist, müüki ja töötlemist;
- ÜPP-l on kaks peamist eesmärki:
  - aidata Euroopa põllumajandustootjatel rahvusvahelisel tasandil konkurentsis püsida;
  - edendada maaelu arengut, eelkõige vaesemates piirkondades.
- Eestis on ÜPP abinõude rakendamise alused ja kord sätestatud „Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seadusega".

Eesti maaelu arengukava 2007-2013

- "Eesti maaelu arengukava 2007–2013" hõlmab ajavahemikku alates 1. jaanuarist 2007 kuni 31. detsember 2013.;
- MAK on suunatud Eesti põllumajanduse ja metsanduse konkurentsivõime tõstmisele, keskkonna ja paikkonna parandamisele ning maapiirkondade elukvaliteedi ja maamajanduse mitmekesistamisele;
- MAK-i meetmete alusel makstavaid toetusi menetletakse Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse ja selle alusel antavate rakendusaktide alusel.

MAK meetmed

- Esimene prioriteeditelg
  - põllumajandus- ja metsandussektori konkurentsivõime parandamine
- Teine prioriteeditelg
  - keskkonna ja paikkonna parandamine
- Kolmas prioriteeditelg
  - maapiirkondade elukvaliteet ja maamajanduse mitmekesistamine
- Neljas prioriteediteg
  - horisontaalne, *Leader*-prioriteeditelg

Veepoliitika raamdirektiiv

- Direktiivi eesmärk on kehtestada maismaa pinnavee, üleminekuvee, rannikuvee ja põhjavee kaitse raamistik;
- Saavutada vee hea seisund (ökoloogilise potentsiaali) aastaks 2015;
- Veepoliitika raamdirektiiv on harmoniseeritud Eesti õigusruumi läbi veeseaduse.

Veeseisundi parandamiseks suunatud meetmed

- Veeseisundi parandamisele suunatud meetmeteks võib lugeda nõuetele vastavuse põhimõtteid ning maaelu arengu toetusi;
- Meetmete põhieesmärgiks on maamajanduse elujõulisus ja maapiirkondade väärtuste säilitamine ning veekaitseküsimused on pigem meetmete rakendamisel saadav lisandväärtus.

Veeseisundi parandamiseks suunatud meetmed

- Suunatus veeseisundi parandamisesse on välja toodud vaid kahe MAK meetme eesmärkides
  - meede 1.8 „põllu- ja metsamajanduse infrastruktuur"
  - meede 2.3 „põllumajanduslik keskkonnatoetus" (alameetmed 2.3.1 ja 2.3.2).
- Mõju veeseisundile ei pruugi avalduda otse läbi seatud eesmärgi ja sellele suunatud tegevuse, vaid ka läbi kaudsete mõjude.

Veeseisundi parandamiseks suunatud meetmed

- Otsese positiivse mõjuga meetmeteks on hinnatud 10 meedet:
  - 1.4.1 investeeringud mikropõllumajandusettevõtete arendamiseks;
  - 1.4.2 investeeringud loomakasvatusehitistesse;
  - 1.4.3 investeeringud bioenergia tootmisesse;
  - 1.6.1 põllumajandustoodete ja mittepuiduliste metsasaaduste töötlemine;
  - 1.8 põllu- ja metsamajanduse infrastruktuur;
  - 2.2 Natura 2000 toetus põllumajandusmaale;
  - 2.3.1 keskkonnasõbralik majandamine;
  - 2.3.2 mahepõllumajandusliku tootmise toetus;
  - 2.5.2 mitmeliigilise põõsasriba rajamise toetus;
  - 2.6 kaitsemetsa rajamise toetus põllumajandusmaale.

Veeseisundi parandamiseks suunatud meetmed

- Meetmete 1.4.3, 1.6.1 ja 1.8 tegevuste rakendamisel võib avalduda teatud juhtudel ka pigem negatiivne mõju veekeskkonnale.
- Kaudse positiivse mõjuga veeseisundile on 14 meedet.
- Samas ei saa eelpool tooduid, vaid kaudsena avalduva mõju tõttu, lugeda otseselt veeseisundi parandamisele suunatud meetmeteks.
- Teise telje meetmete rakendamise puhul on olulise tähtsusega baasnõuded (väetiste kasutamise nõuded), mis on eelduseks toetuste saamisel.

Meetmete kajastumine veemajanduskavades

- Vesikondade meetmekavades ei ole otseselt välja toodud viidet, et teatud meede sisaldub maaelu arengukavas ning rahastatakse antud allikast;
- Meetmekavades on meetmeid, mis on suunatud põllumajanduse mõju leevendamisele ning on MAK-ga ühised, eelkõige:
  - loomafarmide korrastamine;
  - veekaitse metsaribade rajamine;
  - põllumajandustootjatele koolitus- ja infoseminaride korraldamine.
- Võib järeldada, et MAK meetmed on teatud tasemel integreeritud ka veemajanduskavadesse.

MAK seire

- Seiret teostatakse nende ühiste lähte-, sisend-, väljund-, tulemus- ja mõjunäitajate alusel, mida on kirjeldatud MAK-s;
- Aruanded hõlmavad nii finantsilist informatsiooni MAK-i eelarvevahendite kasutamise kohta kui ka sisulist informatsiooni meetmete rakendamise kohta;
- Meetmete mõjunäitajaid seirearuannetes konkreetselt välja toodud ei ole (tegu on alles programmiperioodi algusega).

MAK seire

- Mõju indikaatorite hulgas on veeseisundit ja selle paranemist hinnata võimaldavad näitajad esitatud 2009. aasta seirearuandes vee seisundit kindlasti mõjutava alameetme „keskkonnasõbraliku majandamise toetus“ (meede 2.3.1) juures.

MAK seire

- Meetmete efektiivsuse hindamine veeseisundi parandamiseks olemasolevate MAK seire aruannete alusel on väga raske kui mitte võimatu.
- Seda eelkõige seetõttu, et mõju veekeskkonnale ei ole üldjuhul eraldi mõõdikuna välja toodud ning tegelik mõju avaldub eelkõige konkreetse projekti elluviimisel.

Ettepanekud

- Konkreetsete veeseisundi parandamisele suunatud indikaatorite lisamine meetmetele.
- Veele avaldatava mõju määramine projektide rakendamise juures.
- Veemajanduskavade alase teabe sidumine nõuande- ja koolitustegevustesse.

Kokkuvõte

- Kokkuvõtvalt võib öelda, et olemasolevatest ÜPP ja MAK meetmetest ei ole põhjus-tagajärg seosele toetudes võimalik määrata meetmete mõju hea veeseisundi säilitamiseks või saavutamiseks.

TÄNAN!